

DEZVOLTAREA FORMAȚIUNILOR MULTINAȚIONALE ÎN CONTEXT EUROPEAN – DETERMINĂRI CONCEPTUALE ȘI RAȚIUNI PRACTICE DE GENERARE A CAPABILITĂȚILOR DE APĂRARE PRIN INIȚIATIVE DE COOPERARE REGIONALĂ –

Dr. Dragoș ILINCA

Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară
10.55535/GMR.2023.2.8

Studiul de față își propune să analizeze contribuția formulelor de cooperare regională în generarea formațiunilor multinaționale care pot face obiectul participării în operații de management al crizelor. Din perspectivă cronologică, dezvoltarea formatelor de interacțiune în domeniul apărării a fost inițiată în perioada imediat următoare celui de-Al Doilea Război Mondial, având ca rațiuni dominante crearea unui sistem de apărare eficient pentru contracararea amenințării sovietice. Criteriile care au stat la baza apariției acestor formate au vizat, fără îndoială, experiența și afinitățile istorice între statele europene, consolidate prin avantajele utilizării proximității geografice în dezvoltarea de programe comune cu aplicabilitate militară imediată. Pe aceste coordonate, dinamica regională a consemnat evoluții semnificative în deceniile următoare, majoritatea inițiativelor fiind conectate în grade diferite la efortul de apărare derulat în contextul NATO și al Uniunii Europene Occidentale (UEO).

Sfârșitul Războiului Rece și, subsecvent, reorientarea cooperării multinaționale de apărare în susținerea demersurilor de management al crizelor au adus noi provocări și oportunități pentru optimizarea formulelor de interacțiune regională. Majoritatea acestora s-au focalizat pe valorificarea rezultatelor înregistrate în contextele operaționale ale perioadei, demers prin care structurile generate prin cooperarea regională au fost testate în medii operaționale solicitante, oferind validări pentru continuarea acestui tip de interacțiune și consolidarea caracterului permanent al acestora. Sub aceste auspicii, lansarea Politicii Europene de Securitate și Apărare a oferit un prilej suplimentar de valorificare a potențialului formatelor regionale de cooperare. Practic, acestea s-au dovedit a fi un element de legătură între potențialul dezvoltat sub egida UEO și demersul de crearea a profilului UE în domeniul securității și apărării. De asemenea, inițiativele de cooperare regională trebuie privite și ca un furnizor esențial de forțe și capacități pentru susținerea obiectivelor adoptate de UE în contextul cooperării de apărare. Această tendință s-a accentuat pe măsură ce proiectul european în domeniul apărării a avansat, oferind perspective consolidate pentru susținerea acestui demers.

Cuvinte-cheie: PSAC, Grup de luptă, FAWEU, EUROFOR, EUROMARFOR.

INTRODUCERE

După terminarea celui de-Al Doilea Război Mondial, preocuparea pentru asigurarea securității în Europa, în condițiile izbucnirii Războiului Rece, a condus la abordarea cu mai multă atenție a oportunităților pe care cooperarea multinațională le putea oferi. Modalitatea imediată a vizat punerea în comun a forțelor și capabilităților disponibile în cadrul unor formațiuni constituite prin înțelegeri/acorduri între statele vest-europene. Această abordare a fost dictată, într-o măsură determinantă, de nivelul insuficient al resurselor pentru apărare, cu atât mai redus în condițiile specifice ale primelor decade postconflict. Astfel, singura opțiune la care se putea recurge era aceea a asocierii capacităților existente și crearea unor structuri de nivel superior care să poată contribui la asigurarea unui sistem de apărare cât mai apropiat de cerințele mediului de securitate.

În mod evident, apariția organizațiilor internaționale cu rol în asigurarea apărării europene a favorizat această abordare, oferind un plus de concretețe prin promovarea standardizării și încadrarea într-o tipologie comună de generare a forțelor și capabilităților. Din perspectivă cronologică, apariția formulelor de cooperare în dezvoltarea de formațiuni multinaționale se plasează mai cu seamă în intervalul de două decenii de la sfârșitul războiului. Această perioadă corespunde unor evoluții substanțiale înregistrate la nivelul politicilor de securitate ale unor state membre ale NATO, precum retragerea Franței din structura militară integrată, respectiv decizia SUA de a diminua prezența militară în Europa, în contextul războiului din Vietnam.

De asemenea, intervalul consemnează inițierea discuțiilor la nivelul Alianței Nord-Atlantice vizând implementarea unei noi doctrine de apărare, centrată pe răspunsul flexibil. Elementul central al acestei strategii viza consolidarea descurajării agresiunii, având totodată un impact semnificativ în ceea ce privește nevoia de dezvoltare a unui set extins de capabilități convenționale care să permită susținerea unui răspuns gradual în cazul în care securitatea și apărarea unui stat

Din perspectivă cronologică, apariția formulelor de cooperare în dezvoltarea de formațiuni multinaționale se plasează mai cu seamă în intervalul de două decenii de la sfârșitul războiului. Această perioadă corespunde unor evoluții substanțiale înregistrate la nivelul politicilor de securitate ale unor state membre ale NATO, precum retragerea Franței din structura militară integrată, respectiv decizia SUA de a diminua prezența militară în Europa, în contextul războiului din Vietnam.

Conceptul Strategic al NATO, adoptat în 12 decembrie 1967/16 ianuarie 1968, preciza faptul că „descurajarea la nivelul Alianței se bazează pe flexibilitatea de a preveni ca un potențial agresor să anticipeze răspunsul specific al NATO și să-l determine pe acesta că acțiunea sa presupune un grad neacceptabil de risc, indiferent de natura atacului”. În acest context, forțele angajate de statele membre trebuiau să răspundă unor criterii privind capacitatea de susținere logistică și de luptă, precum și în ceea ce privește mobilitatea tactică.

membri ar fi fost afectate. Pe aceste coordonate, noul Concept Strategic al NATO, adoptat în 12 decembrie 1967/16 ianuarie 1968, preciza faptul că „descurajarea la nivelul Alianței se bazează pe flexibilitatea de a preveni ca un potențial agresor să anticipeze răspunsul specific al NATO și să-l determine pe acesta că acțiunea sa presupune un grad neacceptabil de risc, indiferent de natura atacului” (MC14/3, 1968, 10). În acest context, forțele angajate de statele membre trebuiau să răspundă unor criterii privind capacitatea de susținere logistică și de luptă, precum și în ceea ce privește mobilitatea tactică. De asemenea, se avea în vedere ca dispunerea forțelor să răspundă conceptului de apărare avansată, cu amplasamente în locații de valoare strategică adecvată, astfel încât să asigure răspunsul rapid și eficient. Nu în ultimul rând, o atenție particulară era acordată consolidării capacității de suplimentare a forțelor locale cu cele aliate, precum și a forțelor de rezervă. Întrunirea acestor criterii se făcea în baza premisei strategice că principala direcție a unei acțiuni ostile s-ar fi derulat în Europa. Pornind de la aceste considerente, aliații europeni trebuiau să contribuie în mod concret cu forțe și capacități generate în mod individual sau prin intermediul unor aranjamente de cooperare care să răspundă criteriilor și parametrilor operaționali stabiliți la nivel aliat prin intermediul procesului de planificare.

DEMERSURI INIȚIALE

Din perspectivă cronologică, primele demersuri de generare a formulelor de cooperare regională în susținerea angajamentelor asumate în context NATO se plasează în 1962, când a fost creat Corpul germano-danez (LANDJUT – Corpul Multinațional Nord-Est), având comandamentul la Rendsburg (Schleswig-Holstein). Scopul principal al acestei structuri viza protecția ariilor expuse/critice ale teritoriului aliat din perimetrul adiacent Mării Baltice. În condiții de pace, structura LANDJUT se baza pe o divizie de infanterie motorizată vest-germană; o divizie daneză și forțe teritoriale germane de nivel brigadă. Pentru situații de criză, structura corpului germano-danez era gândită să servească drept receptor pentru alte forțe și contingente pe care statele membre ale NATO urmau să le disloce în zona de nord a Europei, precum SUA, Canada și Marea Britanie.

În deceniile următoare, interacțiunea practică între statele europene se va amplifica semnificativ. Pe aceste coordonate se plasează

dezvoltarea cooperării navale între Belgia și Olanda, subsumată obiectivelor stabilite, în 1951, la nivel guvernamental între cele două state vizând dezvoltarea interacțiunii regionale. În 1975 a fost inițiat un program de dezvoltare a sistemului de pregătire la nivelul forțelor armate și s-a stabilit sistemul de conducere comună (prin rotație) a forțelor navale (Joly, 2021, p. 224). Acest cadru va fi extins prin semnarea, în 1987, a unui nou acord extins la nivelul formatului Benelux privind cooperarea și coordonarea în domeniul apărării. În același context se plasează și dezvoltarea unei forțe amfibii, prin semnarea unui Memorandum de Înțelegere (9 mai 1973) cu participarea Marii Britanii și Olandei, prin care forțele speciale olandeze erau integrate în cadrul unei Brigăzi de acest tip a marinei britanice.

În mod evident, evoluțiile menționate au fost stimulate și de dinamica procesului de reconciliere franco-germană, având ca moment culminant adoptarea, în 22 ianuarie 1963, a Declarației comune a președintelui Franței, Charles de Gaulle, și a cancelarului german, Konrad Adenauer. În baza acesteia a fost semnat Tratatul de cooperare între Germania și Franța, cunoscut și sub numele de Tratatul Élysée, având prevederi de substanță privind interacțiunea dintre cele două state în domeniul apărării din perspectiva: armonizării doctrinelor în scopul identificării conceptelor comune; schimburilor de personal între forțele armate, inclusiv în ceea ce privește detașări temporare de unități; dezvoltarea programelor comune de armament și finanțarea în comun a acestora (Hill, 2000, p. 64). Aprofundarea cooperării franco-germane în domeniul apărării va continua în deceniile următoare prin crearea Consiliului franco-german, având responsabilități în domeniul apărării, economiei și finanțelor. Acesta avea la bază decizia președintelui Franței, François Mitterand, și a cancelarului Helmut Kohl, adoptată la Karlsruhe, în 12-13 noiembrie 1987. Cu acest prilej se vor pune bazele primei unități comune cu participarea forțelor armate din cele două țări, cunoscută sub numele de Brigada franco-germană, care va fi înființată în 1989, devenind operațională în 1991.

Sfârșitul Războiului Rece a generat un impuls suplimentar cooperării între statele europene vizând generarea formațiunilor multinaționale, aducând în atenție importanța capacității de proiectare a forțelor și capacităților în contextul situațiilor de criză din afara perimetrului european. Participarea la efortul general de management al crizelor a devenit dimensiunea cea mai importantă a activității organizațiilor

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Tratatul de cooperare între Germania și Franța, cunoscut și sub numele de Tratatul Élysée, avea prevederi de substanță privind interacțiunea dintre cele două state în domeniul apărării din perspectiva: armonizării doctrinelor în scopul identificării conceptelor comune; schimburilor de personal între forțele armate, inclusiv în ceea ce privește detașări temporare de unități; dezvoltarea programelor comune de armament și finanțarea în comun a acestora.

Ideea de generare a unui format de cooperare în domeniul apărării se regăsește la nivelul statelor aliante în Al Doilea Război Mondial, primul demers în această direcție fiind concretizat prin semnarea, la 4 martie 1947, de către Franța și Marea Britanie, a Tratatului de la Dunkirk.

internaționale (ONU, OSCE, NATO și Uniunea Europei Occidentale), precum și a formulelor de cooperare dezvoltate în diferite formate cu participarea statelor europene. Asupra acestui din urmă aspect, trebuie subliniată importanța evoluțiilor înregistrate la nivel european în deceniile de după război. Ideea de generare a unui format de cooperare în domeniul apărării se regăsește la nivelul statelor aliante în Al Doilea Război Mondial, primul demers în această direcție fiind concretizat prin semnarea, la 4 martie 1947, de către Franța și Marea Britanie, a Tratatului de la Dunkirk. Acesta reprezenta un pact defensiv între cele două state, în scopul respingerii unei potențiale agresiuni sovietice, precum și de a împiedica reluarea comportamentului agresiv al Germaniei (Sutton, 2007, p. 24). Pe aceste coordonate, va fi înființată Uniunea Vest-Europeană, prima organizație cu profil de apărare din perioada post-belică, ce funcționa în baza prevederilor Tratatului de la Bruxelles, semnat la 17 martie 1948 de către Belgia, Franța, Luxemburg, Marea Britanie și Olanda. Ulterior, responsabilitățile acesteia vor fi preluate la nivelul NATO (Rohan, 2014, pp. 25-26).

Preocupările privind consolidarea profilului european în domeniul apărării vor genera inițiativa de creare a Comunității Europene de Apărare (1952-1954), proiect eșuat ca urmare a neratificării a acesteia în Parlamentul francez. În acest cadru, la 23 octombrie 1954 s-a înființat Uniunea Europei Occidentale (UEO), a cărei funcționare va fi reglementată prin Acordurile de la Paris (23 octombrie 1954), care aduceau modificări Tratatului de la Bruxelles. Rolul UEO în ecuația de securitate europeană se va valoriza mai cu seamă din 1984, când, prin Declarația Consiliului de miniștri, consimțită la Roma, se aducea în atenție voința statelor membre ale acestei organizații (Belgia, Franța, Marea Britanie, Luxemburg, Italia și Germania) de a consolida profilului contribuției europene în domeniul apărării, sub egida UEO și în cadrul NATO (Declarația de la Roma, 1984). Această abordare se profilează cu mai multă vizibilitate în contextul eforturilor internaționale în domeniul managementului crizelor. Astfel, în iunie 1992, UEO a adoptat Declarația Petersberg, prin care această organizație a căpătat un profil operațional mult mai bine conturat în asumarea unui set¹ de misiuni

¹ Misiunile UEO adoptate cu acest prilej au vizat: misiuni umanitare și de salvare; misiuni de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii; misiuni ale forțelor de luptă în gestionarea crizelor, inclusiv în ceea ce privește menținerea păcii; operațiuni de dezarmare comune; misiuni de asistență și consiliere militară; misiuni de stabilizare post-conflict.

și sarcini pe care le putea îndeplini prin angajamente operaționale proprii. Potențialul UEO a fost confirmat prin Tratatul de la Maastricht, în cadrul căruia va fi integrat angajamentul statelor membre vizând dezvoltarea unei identități de securitate și apărare (Tratatul de la Maastricht, 1992), urmând să contribuie la consolidarea pilonului european în cadrul NATO.

Din această perspectivă, se avea în vedere dezvoltarea rolului UEO fără a exclude cooperarea dintre statele membre. De asemenea, Tratatul UE introducea conceptul de forțe care „răspund nevoilor operaționale ale UEO”, care se va regăsi și pe agenda summitului NATO de la Bruxelles (11 ianuarie 1994), abordat în contextul adoptării conceptului privind Identitatea Europeană de Securitate și Apărare (ESDI). Ulterior, reuniunea miniștrilor de externe ai NATO, desfășurată la Berlin, în 3 iunie 1996, a plasat conceptul în cadrul procesului de transformare a Alianței Nord-Atlantice prin care statele membre europene puteau să contribuie la misiunile și activitățile UEO (Sperlling, 1999, pp. 125-126). Astfel, ESDI era legată de rolul UEO în domeniul managementului crizelor, avansându-se un set de măsuri pentru asigurarea accesului acesteia la capabilitățile de planificare ale NATO. Totodată, se avea în vedere identificarea, în cadrul inventarului de forțe și capabilități aliante, a resurselor „separabile, dar nu separate”, care puteau fi utilizate pentru operații conduse de UEO. De asemenea, rolul organizației avea să fie abordat la nivelul procesului de planificare NATO în strânsă conexiune cu implementarea Conceptului privind Grupările Operative Combinate și Întrunite (CJTF), care viza consolidarea capacității NATO de a derula operații de tip contingentă cu participarea și a statelor care nu erau membre (Young, 1997, p. 29).

Pe aceste coordonate, UEO a devenit principala platformă de integrare a inițiativelor de cooperare între statele europene. Conform parametrilor agreeți la Petersberg, forțele puse la dispoziție pentru misiunile și operațiile acestei organizații erau gestionate prin intermediul unui mecanism distinct (Forces Answerable to WEU/FAWEU). Premisele care erau avute în vedere vizau:

- Faptul că UEO nu are forțe permanente sau structuri de comandă.
- Forțele și comandamentele angajate în operații UEO urmau să fie extrase din lista unităților puse la dispoziție de state.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

UEO a devenit principala platformă de integrare a inițiativelor de cooperare între statele europene. Conform parametrilor agreeți la Petersberg, forțele puse la dispoziție pentru misiunile și operațiile acestei organizații erau gestionate prin intermediul unui mecanism distinct (Forces Answerable to WEU/FAWEU).

Prima formațiune multinațională cu profil european pusă la dispoziție ca FAWEU a fost Eurocorps, structură creată în mai-iulie 1992 pe baza Brigăzii franco-germane. Comandamentul noii entități a fost stabilit la Strasbourg. Cu prilejul Consiliului UEO de la Roma (19 mai 1993), cele două state exprimau interesul de a contribui, prin intermediul Eurocorps, la misiunile și operațiile UEO.

- Participarea în operații și punerea la dispoziție a forțelor sunt decizii suverane și sunt determinate după consultări cu NATO, pentru statele membre ale acestei organizații.

Pornind de la coordonatele menționate, prima formațiune multinațională cu profil european pusă la dispoziție ca FAWEU a fost Eurocorps, structură creată în mai-iulie 1992 pe baza Brigăzii franco-germane. Comandamentul noii entități a fost stabilit la Strasbourg. Cu prilejul Consiliului UEO de la Roma (19 mai 1993), cele două state exprimau interesul de a contribui, prin intermediul Eurocorps, la misiunile și operațiile UEO (WEU Rome, 1993). În același timp, răspunzând principiului forțe separabile, dar nu separate, cele două state se puneau la dispoziția NATO, demers formalizat prin intermediul unui acord semnat cu SACEUR. Ulterior, numărul statelor membre Eurocorps va crește prin accesarea Belgiei (iunie 1993), Spaniei (iulie 1994) și Luxemburg (mai 1996). Într-un mod similar se va derula procesul de asociere a Forței amfibii dezvoltată de Marea Britanie și Olanda, care va fi pusă la dispoziția UEO cu prilejul reuniunii de la Roma. Tendința se va consolida în cursul anului următor, prin decizia Parlamentului de la Copenhaga că, în cazul unei solicitări a UEO de a utiliza forțele daneze din cadrul LANDJUT, aceasta va fi acceptată². De asemenea, cooperarea dintre Marea Britanie și Danemarca a generat o nouă formulă prin semnarea unei scrisori comune între cele două state, având ca obiective crearea unei divizii comune. Structural, această inițiativă viza integrarea unei brigăzi daneze în cadrul unei divizii mecanizate britanice ca parte a pachetului de forțe pus la dispoziția UEO și a Corpului de Reacție Rapidă NATO.

În aceeași logică, s-a realizat și punerea la dispoziție a Diviziei Multinaționale (Centrale) constituită din forțe aparținând Belgiei, Marii Britanii, Olandei și Germaniei. Această entitate a fost creată în 1992, fiind angajată, simultan, în cadrul FAWEU și al Corpului Aliat de Reacție Rapidă, până în 2002, când a fost desființată. Dezvoltarea cadrului de cooperare militară între Germania și Olanda s-a reflectat și prin

² Caracterul particular al poziției daneze deriva din atitudinea acestui stat față de perspectivele de dezvoltare a cooperării europene în contextul creat prin Tratatul de la Maastricht. Din această perspectivă, Danemarca a optat pentru a nu participa la componenta militară a cooperării dezvoltată în cadrul UE pe dimensiunea de securitate și apărare. Această poziționare s-a menținut până la 1 iunie 2022, când, în urma referendumului derulat în Danemarca, participarea la dimensiunea militară a beneficiat de un sprijin larg.

crearea, în 1995, a Corpului germano-olandez, având comandamentul la Münster. Obiectivul demersului viza crearea capacității de acțiune independentă a Corpului mixt, precum și ca o componentă terestră în cadrul unei operații de anvergură la nivelul NATO. În organigrama acestei entități se regăseau două divizii, germană și olandeză, având viteză de reacție în vederea dislocării într-un interval de 20 de zile, putând să asigure elementele de comandă și control pentru un contingent de până la 50.000 de militari.

Într-o măsură determinantă, existența UEO și a cadrului cuprinzător al relației cu NATO a generat crearea de noi formațiuni multinaționale. Un impuls suplimentar pentru dinamizarea acestei opțiuni de cooperare a fost reprezentat de intensitatea angajamentelor operaționale asumate de UEO și NATO în această perioadă. Aceasta a vizat mai cu seamă perimetrul Balcanilor de Vest, pe fondul conflictului din spațiul ex-iugoslav. În acest context, se plasează angajamentele succesive dislocate de NATO în Bosnia și Herțegovina, în sprijinul implementării Acordului de pace de la Dayton (IFOR – 1995-1996, SFOR – 1996-2004). În paralel, s-a desfășurat operația comună UEO-NATO (Sharp Guard, 1993-1996) în bazinul Mării Adriatice pentru impunerea sancțiunilor economice și a embargoului privind livrarea de armamente. De asemenea, UEO a derulat, între 1993 și 1996, operația de sprijin al statelor dunărene (Bulgaria, Ungaria, România) pentru implementarea sancțiunilor ONU. Tot în sprijinul eforturilor internaționale vizând stabilizarea din Balcani, în septembrie 1994, UEO a participat la structurarea administrației civile a orașului Mostar.

Suplimentar aspectelor legate de participarea în angajamentele de management al crizelor, necesitatea de a îndeplini standardele de interoperabilitate a reprezentat un alt factor de stimulare a cooperării în generarea formațiunilor multinaționale. Această abordare venea să răspundă și preocupărilor legate de eficientizarea cheltuielilor naționale în domeniul apărării, opțiunile multinaționale fiind identificate ca putând să ofere soluții alternative mult mai eficiente financiar și cu nivel de operaționalitate ridicat. Pe aceste coordonate se plasează cooperarea franco-britanică în domeniul aerian, inițiată în 1991, ale cărei reflectări concrete au fost consemnate în cadrul operațiilor derulate în Balcani și Irak. În scopul valorificării experienței operaționale, cele două state au decis înființarea, în 1994, a unei

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Existența UEO și a cadrului cuprinzător al relației cu NATO a generat crearea de noi formațiuni multinaționale. Un impuls suplimentar pentru dinamizarea acestei opțiuni de cooperare a fost reprezentat de intensitatea angajamentelor operaționale asumate de UEO și NATO în această perioadă. Aceasta a vizat mai cu seamă perimetrul Balcanilor de Vest, pe fondul conflictului din spațiul ex-iugoslav.

Cooperarea între statele din sudul Europei a înregistrat progrese suplimentare prin crearea, în 1996, a unei forțe amfibii (SIAF) cu participarea Italiei și Spaniei, având și o componentă terestră necesară pentru debarcare (SILF). Această structură a fost pusă la dispoziția NATO și a UE, putând fi utilizată și în contextul misiunilor derulate de ONU.

structuri comune sub numele de Grupul Aerian European Franco-Britanic (FBEAG), iar din 1998, Grupul Aerian European (EAG). Numărul statelor participante în această formulă va crește prin asocierea Italiei, Germaniei, Olandei și Spaniei.

Aproape simultan cu aceste evoluții, componenta navală a cooperării a statelor europene a fost abordată la nivelul cooperării dintre Belgia și Olanda. Pornind de la cadrul adoptat între cele două state la sfârșitul lunii martie 1995, a fost agreată intensificarea interacțiunii bilaterale în direcția integrării aranjamentelor de comandă și control prin intermediul unui centru operațional comun, capabil să gestioneze 40 de nave olandeze și 10 belgiene. Pe acest fond, cooperarea bilaterală a fost extinsă și la dimensiunea aeriană prin încheierea, în același an, a acordului de operaționalizare a unei grupări dislocabile. Principala rațiune a acestui demers a vizat eficientizarea costurilor într-un domeniu cu impact financiar semnificativ, precum și de optimizare a posibilităților de punere la dispoziția UEO și a NATO a capacităților aeriene. În acest context, se plasează și inițiativa adoptată în mai 1995 de Franța, Italia, Portugalia și Spania vizând crearea unui arhitecturi de cooperare în domeniul apărării, cunoscută sub numele de Forța Operațională de Reacție Rapidă (EUROFOR), care să fie pusă la dispoziție pentru misiunile și operațiile UEO. Având comandamentul la Florența, nivelul forțelor angrenate de statele participante se ridică la 12.000 de militari, având și o componentă navală (EUROMARFOR) ce dispunea de capacități multiple care îi permiteau executarea unui spectru larg de misiuni. Cooperarea între statele din sudul Europei a înregistrat progrese suplimentare prin crearea, în 1996, a unei forțe amfibii (SIAF) cu participarea Italiei și Spaniei, având și o componentă terestră necesară pentru debarcare (SILF). Această structură a fost pusă la dispoziția NATO și a UE, putând fi utilizată și în contextul misiunilor derulate de ONU.

NOI PARTENERI

Sfârșitul Războiului Rece a adus în atenție, totodată, o nouă realitate în ceea ce privește cooperarea în generarea formațiunilor multinaționale, ca parte a procesului de pregătire a statelor din Europa de Est pentru aderarea la NATO, respectiv integrarea în Uniunea Europeană. Un rol esențial în acest context a fost reprezentat

de lansarea, sub auspiciile NATO, în ianuarie 1994, a Parteneriatului pentru Pace (PfP). Această inițiativă își propunea dezvoltarea cooperării cu noile democrații din Europa de Est, precum și cu statele neutre în vederea consolidării securității și stabilității europene. În egală măsură, promova o abordare practică de dezvoltare a cooperării, care contribuia la pregătirea statelor interesate pentru aderarea la NATO. Prin asumarea principiilor și obiectivelor stabilite prin Documentul cadru al Parteneriatului pentru Pace, statele interesate se angajau în promovarea unui proces de reformă substanțială a propriilor forțelor armate, inclusiv din perspectiva generării forțelor și capacităților care să poată fi dislocate în misiuni de management al crizelor (Volten, 2007, p. 45).

În egală măsură, participarea în cadrul PfP a generat oportunități semnificative, concretizate în inițiative de cooperare militară și/sau de apărare între statele partenere. Principala direcție de acțiune a vizat dezvoltarea potențialului de participare la operațiile de management al crizelor sub egida organizațiilor internaționale. Această abordare reprezintă, în egală măsură, o reflecție directă a dezvoltării interacțiunii politice între statele din regiune, vizibilă în apariția unor formate de cooperare regională care vor contribui semnificativ la impulsivitatea colaborării practice la nivel militar. Prima formulă de cooperare politică s-a concretizat prin adoptarea, la 28 august 1991, a Declarației miniștrilor de externe din Germania, Franța și Polonia, care a pus bazele formatului Triunghiului de la Weimar. Acesta avea ca obiectiv principal identificarea abordărilor convergente în ceea ce privește viitorul Europei, precum și intensificarea cooperării dintre cele trei state. Subsumat acestei abordări, crearea unui astfel de format al cooperării avea în vedere și consolidarea procesului de reconciliere polono-germane, după modelul celui derulat între Franța și Germania (Declaration commune, Weimar, 1991).

De asemenea, importanța cooperării sub egida Triunghiului Weimar poate fi privită și din perspectiva efectelor pozitive în stimularea cooperării între statele din Europa și, subsecvent, de ștergere a diviziunilor impuse de Războiul Rece. În acest context se plasează crearea, la 15 februarie 1994, a Grupului de la Vișegrad, cu participarea Ungariei, Poloniei, Republicii Cehe și a Slovaciei.

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Participarea în cadrul PfP a generat oportunități semnificative, concretizate în inițiative de cooperare militară și/sau de apărare între statele partenere. Principala direcție de acțiune a vizat dezvoltarea potențialului de participare la operațiile de management al crizelor sub egida organizațiilor internaționale.

În martie 1996 a fost inițiat un alt format de cooperare, cunoscut sub numele de Procesul reuniunilor miniștrilor apărării din sud-estul Europei (SEDM), reunind o serie de state din acest perimetru geografic (Albania, Bosnia și Herțegovina, România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Italia, Croația, Georgia, Slovenia, Macedonia de Nord, Serbia, Muntenegru), precum și SUA, Ucraina, Republica Moldova (observator).

Acest format de interacțiune și coordonare a abordat un spectru extins de domenii, incluzând și cooperarea militară între statele participante. Pe coordonate similare, în martie 1996 a fost inițiat un alt format de cooperare, cunoscut sub numele de Procesul reuniunilor miniștrilor apărării din sud-estul Europei (SEDM), reunind o serie de state din acest perimetru geografic (Albania, Bosnia și Herțegovina, România, Bulgaria, Grecia, Turcia, Italia, Croația, Georgia, Slovenia, Macedonia de Nord, Serbia, Muntenegru), precum și SUA, Ucraina, Republica Moldova (observator). Obiectivul principal al acestui format de cooperare a vizat dezvoltarea cooperării politico-militare în regiune, în susținerea procesului de bună vecinătate, consolidării capacităților regionale în domeniul apărării, precum și pentru susținerea procesului de integrare euroatlantică al statelor din această zonă.

Maniera de translatăre practică a elementelor politice de convergență privind consolidarea capacității de participare la demersurile internaționale de management al crizelor s-a concretizat în orientarea formulelor de cooperare către generarea structurilor de forțe de nivel batalion și brigadă. Se poate vorbi despre replicarea modelului utilizat în deceniile premergătoare sfârșitului Războiului Rece în vestul Europei, precum și de abordarea unui nivel de operaționalitate capabil să permită aprofundarea interoperabilității, respectiv să asigure resursele necesare pentru participarea în operațiile derulate de organizațiile internaționale. Primul proiect de acest tip a fost reprezentat de Batalionul Baltic (BALTBAT), creat în 1994 de Estonia, Letonia și Lituania, extins și la nivelul forțelor navale prin crearea unui format de cooperare specific, cunoscut sub numele de Escadronul baltic (BALTRON). Pornind de la această inițiativă, s-au dezvoltat diverse formule cu participarea statelor din perimetrul Mării Baltice sau adiacent, după cum este cazul Batalionului polono-lituanian (LITPOLBAT), Batalionului polono-ucrainean, ambele create în 1995, precum și al Batalionului polono-ceh, operaționalizat doi ani mai târziu.

Pentru statele din Europa Centrală și de Sud-Est, această perioadă a consemnat o efervescență a inițiativelor de cooperare militară incluzând crearea, în 1997, a Batalionului mixt cu participarea Ungariei, Italiei și Sloveniei (1997) și a Batalionului româno-ungar de menținere a păcii. Pe aceste coordonate, la 18 aprilie 1998, a fost semnat

Acordul de înființare a Forței Multinaționale de Infanterie, cunoscută sub numele de Brigada Trilaterală, cu participarea Italiei, Ungariei și Sloveniei. La câteva luni distanță, a fost semnată Scrisoarea de Intenție pentru crearea Forței Multinaționale de Pace din Sud-Estul Europei (MPFSEE). În cadrul acestei inițiative, au participat Albania, Grecia, Italia, Macedonia de Nord, România, Turcia, ale căror contribuții se vor regăsi în activarea, la 31 august 1999, unei structuri de forțe de nivel brigadă (SEEBRIG). Aceștia li se va adăuga, câțiva ani mai târziu, Batalionul multinațional de geniu, pentru care au fost asociate forțe și capacități ale forțelor armate din Ungaria, România și Ucraina.

Răspunzând aceluiași obiective, în martie 1998 a fost lansată inițiativa „Cooperarea Central-Europeană în domeniul apărării”, cu participarea Austriei, Croației, Republicii Cehe, României, Ungariei, Elveției, Slovaciei, Sloveniei și Poloniei (observator). În mod particular, inițiativa își propunea să contribuie la consolidarea capacității statelor membre de a participa la operații de sprijin al păcii. Obiectivul concret asumat în momentul lansării a vizat crearea unei brigăzi multinaționale care să poată face obiectul dislocării în misiuni internaționale. Inițiativa a continuat să funcționeze chiar și după abandonarea acestui obiectiv în 2010 și, subsecvent, consolidarea dialogului politic în domeniul apărării.

Interesul pentru dezvoltarea capacităților în format regional a vizat și formulele de cooperare inițiate în perimetrul nordic al Europei. Debutul acestor inițiative se plasează în 1963, când s-a format Grupul nordic de cooperare, angrenând participarea forțelor armate din Finlanda, Suedia, Norvegia, Danemarca și Islanda (NORDSAMFN). Obiectivul acestui format viza aprofundarea legăturilor de colaborare în domeniul militar, precum și crearea unui nucleu de forțe în așteptare, care să poată fi pusă la dispoziție pentru misiuni ONU. Din 1997, formatul NORDSAMFN a fost înlocuit de Aranjamentul Nordic pentru operații în sprijinul păcii (NORDCAP), care se va transforma, din 2008, într-o formulă consolidată de interacțiune între aceste state, cunoscută sub numele de Cooperarea nordică în domeniul apărării – NORDEFECO. De asemenea, în conexiune cu demersurile statelor nordice s-a plasat și inițiativa de creare a unei structuri de forțe la dispoziția ONU, cunoscută sub numele de Brigada Multinațională

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

În martie 1998 a fost lansată inițiativa „Cooperarea Central-Europeană în domeniul apărării”, cu participarea Austriei, Croației, Republicii Cehe, României, Ungariei, Elveției, Slovaciei, Sloveniei și Poloniei (observator). În mod particular, inițiativa își propunea să contribuie la consolidarea capacității statelor membre de a participa la operații de sprijin al păcii. Obiectivul concret asumat în momentul lansării a vizat crearea unei brigăzi multinaționale care să poată face obiectul dislocării în misiuni internaționale.

cu Dislocare Rapidă a forțelor ONU în așteptare (SHIRBRIG). Aceasta a luat naștere prin semnarea, la 15 decembrie 1996, a unei scrisori de intenție între Austria, Danemarca, Canada, Olanda, Norvegia, în anii următori participarea în acest format extinzându-se considerabil prin includerea Argentinei, Italiei, Poloniei, României și Suediei.

FORMATELE REGIONALE DE COOPERARE ȘI DEZVOLTAREA POLITICII DE SECURITATE ȘI APĂRARE COMUNĂ

Asumarea priorității politice, prin intermediul Declarației franco-britanice de la St. Malo (decembrie 1998) pentru structurarea profilului și contribuției UE în domeniul securității și apărării, a reprezentat unul dintre principalele elemente care vor influența evoluția formatelor regionale descrise anterior. Pe aceste coordonate, deciziile Consiliului European de la Helsinki (decembrie 1999) au generat o direcție de acțiune distinctă pe care formulele de cooperare o vor urma cu prioritate în perioada următoare. Practic, adoptarea, cu acest prilej, a primului Obiectiv Global al UE (HLG 2003) în domeniul apărării, vizând crearea, până în 2003, a unei Forțe de Reacție Rapidă (50-60.000), a reprezentat principalul element de raportare a formatelor de cooperare dezvoltate între statele europene. Sprijinul politic consistent care a însoțit deciziile de la Helsinki se va regăsi și în modul prin care statele participante în diferitele inițiative se vor raporta asupra rezultatelor și relevanței acestora pentru obiectivele asumate la nivelul Uniunii Europene.

Trebuie spus că această abordare a fost favorizată și de inițierea procesului de transfer al responsabilităților și funcțiilor Uniunii Europei Occidentale către UE. În acest context, FAWEU deveneau, prin voința exclusivă a statelor contribuatoare, forțe puse la dispoziția NATO și UE, pentru aceasta din urmă fiind indicată prioritatea acordată îndeplinirii obiectivului adoptat la Helsinki (WEU 2000). Pe aceste coordonate, în cadrul primei Conferințe de angajament a capacităților (20-21 noiembrie 2000) desfășurată la nivelul Uniunii Europene pentru îndeplinirea HLG 2003, contribuțiile avansate de statele membre, candidate și partenere, își aveau originea în cadrul aranjamentelor de cooperare regională dezvoltate în ultimele decenii. În mare măsură, această abordare a permis îndeplinirea reperelor cantitative asociate

HLG 2003, care au vizat peste 100.000 de forțe terestre, 400 de avioane și 100 de nave (Rutten, 2001, pp. 158-164). De asemenea, au fost avansate noi domenii în care era necesară aprofundarea cooperării și dezvoltarea de opțiuni suplimentare (logistică, protecția forței, mobilitate, transport aerian și terestru). Sub aceste auspicii, în perioada următoare au fost inițiate formule suplimentare de cooperare la nivel european vizând crearea unor centre de coordonare a mișcării, după cum este cazul celui din Atena (Multinational Sealift Coordination Center/AMSCC). Pe coordonate similare, s-a plasat și acordul încheiat, la 14 mai 2001, între Germania și Olanda privind cooperarea pentru consolidarea capacităților aeriene de transport.

Potențialul diferitelor inițiative în conexiune cu dezvoltarea profilului UE în domeniul securității și apărării se va valoriza în mod practic prin intermediul participării în cadrul operațiilor de management al crizelor derulate de această organizație. Practic, preluarea de către UE, din 2003-2004, a responsabilităților principale pentru gestionarea evoluțiilor de securitate din Balcanii de Vest a generat un nivel consistent de participare a statelor membre și candidate în diferitele angajamente operaționale derulate în acest perimetru. De subliniat, în acest context, este contribuția formatului EUFOR, sub auspiciile căruia vor fi generate contingente care vor participa, în intervalul 2003-2006, la implementarea mandatului primei operații militare a UE derulată în Bosnia și Herțegovina (Misiunea Althea). De asemenea, componenta navală (EUROMARFOR) se va regăsi, cu diferite niveluri de participare în intervalul 2011-2015, în cadrul Misiunii UE de combatere a pirateriei, Atalanta (lansată în decembrie 2008).

Suplimentar acestor elemente, contribuția formatelor regionale la dezvoltarea profilului operațional al UE include și contribuția Eurocorps în derularea unor misiuni UE din Africa. Astfel, în intervalul 2015-2016, acesta a asigurat nucleul de forțe și aranjamentele de comandă și control pentru Misiunea de pregătire din Mali. Demersul operațional al UE în această zonă a fost lansat în 18 februarie 2013, având ca obiectiv principal acordarea de asistență forțelor armate ale Republicii Mali pentru realizarea capacității de derulare a operațiilor autonome pentru reluarea controlului asupra propriului teritoriu și combaterea acțiunilor teroriste (Council Decision 34, 2013). Ulterior, prin revizuirea mandatului, în martie 2020, și extinderea programelor

Potențialul diferitelor inițiative în conexiune cu dezvoltarea profilului UE în domeniul securității și apărării se va valoriza în mod practic prin intermediul participării în cadrul operațiilor de management al crizelor derulate de această organizație. Practic, preluarea de către UE, din 2003-2004, a responsabilităților principale pentru gestionarea evoluțiilor de securitate din Balcanii de Vest a generat un nivel consistent de participare a statelor membre și candidate în diferitele angajamente operaționale derulate în acest perimetru.

Misiunea de pregătire a UE în Republica Centrafricană (EUTM RCA) a fost lansată la 16 aprilie 2016, având ca obiective sprijinirea autorităților naționale în procesul de reformă și modernizare a forțelor armate.

Obiectivul Global (HLG 2010) a fost centrat pe consolidarea caracterului expediționar al efortului UE în domeniul apărării, prin introducerea în contextul cooperării, sub egida Politicii Europene de Securitate și Apărare, a conceptului Grupurilor de Luptă.

de pregătire, Eurocorps a preluat responsabilitatea principală de încadrare a personalului esențial al misiunii pentru perioada 2021-2022. Aproape simultan cu angajamentul din Mali, contingente ale Eurocorps vor participa în cadrul Misiunii de pregătire a UE în Republica Centrafricană (EUTM RCA). Aceasta a fost lansată la 16 aprilie 2016, având ca obiective sprijinirea autorităților naționale în procesul de reformă și modernizare a forțelor armate (Council Decision 610, 2016). Prezența Eurocorps se va regăsi constant în intervalul 2016-2022 atât în cadrul programelor de pregătire pentru forțele armate naționale, cât și în susținerea activității de consiliere și sprijin la nivel guvernamental.

Asocierea dintre diversele inițiative și formule de cooperare menționate și dezvoltarea componentei de securitate și apărare la nivelul UE a cunoscut evoluții semnificative în contextul adoptării, în iunie 2004, a unui nou Obiectiv Global (HLG 2010). Acesta a fost centrat pe consolidarea caracterului expediționar al efortului UE în domeniul apărării, prin introducerea în contextul cooperării, sub egida Politicii Europene de Securitate și Apărare, a conceptului Grupurilor de Luptă. Avansate ca elemente militare ale capacităților de reacție rapidă ale UE pentru intervenții în situații de criză, acestea aveau să reprezinte principalul punct al agendei operaționale europene pentru deceniile următoare. Conform parametrilor agreeți, Grupurile de Luptă urmau să atingă capacitatea operațională finală în 2007, statele membre și candidate urmând să contribuie la acest demers prin crearea unor astfel de structuri.

Pe aceste coordonate, abordarea utilizată a vizat recursul la formulele de cooperare deja existente care vor fi adaptate pentru a răspunde parametrilor și cerințelor operaționale reclamate de Grupurile de Luptă. Se poate vorbi despre implementarea unei abordări de continuitate în generarea capacităților și forțelor necesare pentru operații de management al crizelor. În același timp, continuitatea acestor demersuri era dictată și de interesul pentru implementarea unei abordări pragmatice, dictată de necesitatea eficientizării cooperării europene în domeniul apărării, precum și de valorificarea experienței operaționale acumulate în diferite angajamente externe. Din această perspectivă, merită a fi subliniat faptul că implementarea proiectului Grupurilor de Luptă trebuia să se deruleze în baza unor

aranjamente între statele europene, opțiunea regională fiind implicită pentru a asigura condițiile practice de pregătire și utilizare în comun a pachetelor de forțe necesare. În același timp, necesitatea de menținere în perioada de stand-by (minim 6 luni) a Grupurilor de Luptă presupunea existența unei resurse de forțe având caracter permanent, integrată, dar și depozitară a unei experiențe operaționale relevante. Din această perspectivă, singurele opțiuni care puteau fi valorificate în sprijinul HLG 2010 erau reprezentate de formulele regionale de cooperare.

Pornind de la aceste rațiuni, adoptarea HLG 2010 a generat un interes particular al statelor europene privind utilizarea formatelor existente, tendință care se va consolida pe măsură ce proiectul Grupurilor de luptă va avansa. Primele formațiuni de acest tip avansate în contextul procesului de generare dezvoltat de UE pentru implementarea HLG 2010 au fost structurate pornind de la inițiativele dezvoltate în ultimele decenii. În acest context, se plasează demersul din noiembrie 2004 vizând crearea unui Grup de luptă cu participarea Germaniei, Olandei și Finlandei, al cărui nucleu se regăsea în structura corpului de reacție rapidă germano-olandez. De asemenea, în prima jumătate a anului 2006, Italia și Spania au avansat un Grup de luptă amfibiu, operaționalizat pe baza aranjamentelor de cooperare SIAF. În mod similar, la 25 iulie 2006, cu prilejul reuniunii formatului Weimar a fost adoptată decizia de creare a unui Grup de luptă cu participarea statelor membre ale acestui format de cooperare, urmând să atingă nivelul de operaționalitate finală în 2013. Aproape simultan cu această inițiativă, la 13 noiembrie 2006, miniștrii apărării din Bulgaria, România, Cipru și Grecia au semnat Acordul Tehnic pentru crearea unui Grup de luptă la nivelul căruia urmau să se valorifice rezultatele cooperării regionale, precum și contribuțiile cu forțe și capacități ale acestor state.

Atingerea capacității operaționale finale a Grupurilor de luptă la 1 ianuarie 2007 a consolidat această tendință, în anii următori fiind înregistrate noi demersuri de utilizare a formatelor de cooperare pentru generarea de noi formațiuni de acest tip. În intervalul 2007-2008, a fost operaționalizat un Grup de luptă cu participarea Suediei, Estoniei, Letoniei, Lituaniei, Finlandei și Norvegiei, care avea la bază cooperarea nordică. Pe coordonate similare, cadrul politic de cooperare dezvoltat

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Implementarea proiectului Grupurilor de Luptă trebuia să se deruleze în baza unor aranjamente între statele europene, opțiunea regională fiind implicită pentru a asigura condițiile practice de pregătire și utilizare în comun a pachetelor de forțe necesare. În același timp, necesitatea de menținere în perioada de stand-by (minim 6 luni) a Grupurilor de Luptă presupunea existența unei resurse de forțe având caracter permanent, integrată, dar și depozitară a unei experiențe operaționale relevante.

Dezvoltarea formulelor de cooperare cu profil regional a reprezentat o formă specifică a aportului statelor europene la efortul de apărare colectivă. Profilul european al acestora nu exclude contribuția diferitelor inițiative la apărarea teritorială în parametrii Tratatului Nord-Atlantic, precum și în contextul diferitelor angajamente operaționale pe care NATO le-a derulat, după cum este cazul celor din Balcani, Afganistan sau Mediterana.

sub egida Grupului de la Vișegrad a generat formule de acest tip. Astfel, în 2007 a fost operaționalizat un Grup de luptă cu participarea Italiei, Ungariei și Sloveniei, generat prin utilizarea formatului de cooperare MLF și având ca nucleu contribuția italiană. La un an distanță, a fost generat un alt Grup de luptă, cu participarea Republicii Cehe și a Slovaciei, dezvoltat și cu sprijinul Germaniei prin asigurarea elementelor de comandă și control de către Comandamentul operațional de la Potsdam. Pe coordonate similare, în noiembrie 2010, a devenit operațional Grupul de luptă având Polonia ca națiune cadru și prin contribuții ale Germaniei, Slovaciei, Letoniei, Lituaniei. De asemenea, formatul de cooperare dezvoltat prin intermediul Eurocorps a oferit oportunitatea structurării unor formule de participare sub forma unor Grupuri de luptă puse la dispoziția UE succesiv în intervalul 2010-2012. Acestea au inclus participarea Franței, Germaniei, Luxemburgului și Spaniei. Nu în ultimul rând, se plasează și contribuția formatului de cooperare dezvoltat din 1972 între Marea Britanie și Olanda, care va fi utilizat pentru generarea, în 2010, a unei structuri similare.

CONCLUZII

După cum se observă, cooperarea în formate flexibile la nivel european a reprezentat una dintre principalele constante în perioada de după cel de-Al Doilea Război Mondial. În mod evident, aceasta a fost generată atât de realitățile de securitate pe care Europa le va trăi în timpul Războiului Rece, cât și de necesitatea dezvoltării unei contribuții de substanță în cadrul sistemului de apărare susținut de NATO. Asocierea acestor formule cu o abordare europeană având caracter distinct și relativ unitar a reprezentat o dimensiune explorată în mod constant, inițial în relație cu UEO, ulterior cu demersurile de dezvoltare a dimensiunii de securitate și apărare a Uniunii Europene. Din această perspectivă, dezvoltarea formulelor de cooperare cu profil regional a reprezentat o formă specifică a aportului statelor europene la efortul de apărare colectivă. Profilul european al acestora nu exclude contribuția diferitelor inițiative la apărarea teritorială în parametrii Tratatului Nord-Atlantic, precum și în contextul diferitelor angajamente operaționale pe care NATO le-a derulat, după cum este cazul celor din Balcani, Afganistan sau Mediterana.

Asupra tipologiei în care aceste formule au fost structurate, este evidentă coabitarea elementelor de tradiție, proximitatea geografică,

precum și experiențele istorice comune în ansamblul deciziilor care au condus la structurarea formatelor de cooperare și a obiectivelor asumate de acestea. În egală măsură, interacțiunea între statele europene pe aceste coordonate a reprezentat principala formă de continuitate în abordarea problematicii militare la nivel european. Sfârșitul Războiului Rece a generat oportunități semnificative pentru valorizarea contribuției formatelor regionale în susținerea efortului operațional prin participarea la diferite misiuni și operații de management al crizelor. Din această perspectivă, se poate vorbi despre un test de rezistență la noile provocări ale mediului de securitate pe care majoritatea inițiativelor dezvoltate în Europa le-a trecut cu succes. Rezultatele acestui proces se regăsesc și în ceea ce privește consolidarea potențialului inițiativelor respective privind generarea forțelor și capabilităților necesare pentru implementarea unei agende politice ambițioase, precum și în ceea ce privește capacitatea de proiectare a unui răspuns suficient de relevant pentru susținerea angajamentelor operaționale. În egală măsură, nu poate fi exclusă discuția și contribuția acestor formule de cooperare la eliminarea diviziunilor din Europa generate de Războiul Rece și, mai ales, reluarea parcursului democratic și european al statelor din estul Europei. Creșterea semnificativă a numărului de inițiative în primul deceniu de după terminarea conflictului bipolar atestă această concluzie, cooperarea regională în domeniul militar atingând un nivel fără precedent. Acesta se va reflecta în mod pozitiv la nivelul consolidării capacității statelor europene de participare în operații multinaționale și, subsecvent, de întrunire a condițiilor și criteriilor practice necesare pentru aderarea la NATO.

Dezvoltarea dimensiunii de apărare la nivelul Uniunii Europene a adus noi oportunități pentru cooperarea regională între statele europene, inducând un plus de relevanță pentru acest palier de interacțiune. În mod particular, lansarea Politicii Europene de Securitate și Apărare a oferit un cadru suplimentar de valorificare a contribuției și expertizei acumulate prin cooperarea regională. Această abordare este vizibilă atât din perspectiva susținerii operațiilor UE, cât și în ceea ce privește generarea pachetelor integrate de forțe și capacități, după cum este cazul Grupurilor de luptă. În cadrul acestora din urmă, contribuția formatelor regionale de cooperare a reprezentat principala zonă generatoare de resurse, asigurând sustenabilitatea proiectului

GÂNDIREA
MILITARĂ
ROMÂNEASCĂ

Lansarea Politicii Europene de Securitate și Apărare a oferit un cadru suplimentar de valorificare a contribuției și expertizei acumulate prin cooperarea regională. Această abordare este vizibilă atât din perspectiva susținerii operațiilor UE, cât și în ceea ce privește generarea pachetelor integrate de forțe și capacități, după cum este cazul Grupurilor de luptă.

europen în domeniul militar Sub aceste auspicii, se poate vorbi, în ciuda diversității formulelor de cooperare, de o contribuție semnificativă a acestora în aprofundarea integrării europene în domeniul militar. Relevanța particulară în această direcție poate fi privită din perspectiva predictibilității formatelor de cooperare regională în ceea ce privește capacitatea de generare a forțelor și capacităților reclamate de un proiect politic de amploare sub auspiciile Uniunii Europene. În egală măsură, caracterul permanent al acestor inițiative, consolidat succesiv în ultima jumătate de secol, oferă elemente suplimentare de garanție privind sustenabilitatea perspectivelor de dezvoltare integrată a cooperării în domeniul apărării la nivel european. Modalitatea de utilizare eficientă a potențialului pe care aceste formule de cooperare îl incumbă reprezintă o direcție de acțiune care poate consolida cooperare europeană în domeniul apărării atât din perspectivă cantitativă, cât și în ceea ce privește capacitatea de susținere a unui spectru extins de angajamente operaționale.

BIBLIOGRAFIE:

1. Hill, C., Smith, K.E. (2000). *European Foreign Policy. Key Documents*. Routledge, Londra-New York.
2. Joly, J.K. (2021). *Foreign Policy Change in Europe since 1991*. Springer.
3. Rutten, M. (2001). *From St. Malo to Nice. European defence: core documents*. Institute for Security Studies Western European Union, Paris.
4. Sally, R. (2014). *The Western European Union. International Politics between Alliance and Integration*. Routledge, New York – Londra.
5. Sperling, J. (1999). *Two Tiers or Two Speeds? The European security order and the enlargement of the European Union and NATO*. Manchester University Press, Manchester – New York.
6. Sutton, M. (2007). *France and Construction of Europe, 1944-2007*. Bergham Books, New York – Oxford.
7. Young, T.-D. (1997). *Command in NATO After Cold War: Alliance, National and Multinational Considerations*. Strategic Studies Institute, Carlisle Barracks.
8. Communiqué (19 mai 1993). WEU Council of Ministers, Rome.
9. Council Decision 2013/34/CFSP of 17 January 2013 on a European Union military mission to contribute to the training of the Malian Armed Forces (EUTM Mali).
10. Council Decision (CFSP) 2016/610 of 19 April 2016 on a European Union CSDP Military Training Mission in the Central African Republic (EUTM RCA).

11. Declaration by the WEU Foreign and Defence Ministers (Roma, 27 octombrie 1984).
12. Déclaration commune des ministres des affaires étrangères de France, de Pologne et d'Allemagne, sur la responsabilité de ces trois pays dans l'avenir de l'Europe et l'aide aux pays de l'Est, Weimar, le 29 august 1991.
13. Declaration by the WEU Council of Ministers (Marseille, 13 noiembrie 2000).
14. EU ISS – Chaillot Paper 51 – *From Nice to Laeken. European Defence: Core Documents* (2002). Paris.
15. NATO – *Overall Strategic Concept for the Defence of the North Atlantic Treaty Organisation* (1968).
16. Treaty of Maastricht on European Union (1992).

